

кваліфіковане за ст. 286 КК України, то особи, які здійснюють провадження (під час досудового розслідування – слідчий або прокурор, під час судового провадження – суд), зобов'язані забезпечити можливе рішення про позбавлення особи права керувати транспортними засобами шляхом застосування такого заходу забезпечення, як тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (Глава 13 КПК України). Цей захід полягає в тимчасовому (на строк не більше ніж три дні) вилученні документів, які дають право особі керувати транспортними засобами, з подальшим вирішенням у судовому порядку питання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (строком до двох місяців). Суб'єктивна особливість застосування обмеження спеціального права полягає в тому, що суд, який визнав особу винною у вчиненні діяння, передбаченого ч. 1-2 ст. 286 КК України, на дискреційних засадах вирішує питання про застосування даного заходу, а у випадку кваліфікації діяння за ч. 3 ст. 286 КК України позбавлення керування транспортним засобом на строк до трьох років є обов'язковим додатковим заходом до призначеного покарання.

На підставі проведеного дослідження властивостей спеціальних кримінально-правових заходів, які мають примусовий характер, однак позбавлені ознак кари, можна зробити висновок, що їх нормативне закріплення та подальше застосування в процесі притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення забезпечує оптимізацію правового впливу з врахуванням суспільно небезпечних наслідків вчинення кримінального правопорушення та відповідної кваліфікації діяння.

УДК 341.4 (043.2)

*ЛИХОВА Софія
ЛОБОДА Юлія*

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ ПРОВЕДЕННЯ АБОРТУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Навколо питання щодо відповідальності за незаконне проведення абортів вже чимало років точаться наукові дискусії. Широке коло фахівців та науковців країн Європи, зокрема, Литовської Республіки, у своїх працях звертають увагу на наявність такого явища та закріплюють норми щодо відповідальності за діяння, що охоплюються відповідним складом злочину в кримінальному законодавстві.

В КК Литовської Республіки передбачена окрема глава XIX «Злочини, пов'язані із небезпекою для здоров'я та життя людини». Ця глава складається із чотирьох статей. У ст. 142 КК Литовської Республіки «Незаконне проведення абортів» передбачена відповідальність за проведення абортів лікарем, який мав на це право і який робив це по проханню пацієнтки, але при умові, що проведення абортів було протипоказаним або ця операція була проведена не в медичному закладі. Цей злочин карається громадськими роботами або позбавленням права виконувати певну роботу або займатися визначеним видом діяльності, або обмеженням волі, або позбавленням волі на строк до двох років.

У частині 2 цієї статті передбачена відповідальність спеціаліста по охороні здоров'я, який на прохання пацієнтки провів цю операцію в медичному закладі. Покаранням за це діяння є громадські роботи або позбавлення права виконувати певну роботу чи займатися визначеним видом діяльності, або обмеженням волі, або позбавленням волі на строк до трьох років.

У частині 3 цієї статті встановлена кримінальна відповідальність особи, яка не мала права проводити операцію абортів, але перервала вагітність на прохання самої жінки. Покаранням за цей злочин є арешт або позбавлення волі на строк до чотирьох років.

У ст. 143 КК Литовської Республіки «Примушування до незаконного проведення абортів» передбачена кримінальна відповідальність особи, яка шляхом застосування фізичного чи психічного насильства, примусила жінку до незаконного проведення абортів. Карається цей злочин громадськими роботами або обмеженням волі, або арештом, або позбавленням волі на строк до двох років.

Порівняння відповідних норм литовського кримінального законодавства із нормою, яка міститься у ст. 134 КК України «Незаконне проведення абортів» дає змогу встановити як спільні риси, так і відмінності. В КК Литовської Республіки кримінальну відповідальність несе більш широко коло осіб і в ньому міститься склад злочину, якого немає в КК України, а саме «Примушування до незаконного проведення абортів». В КК Литовської Республіки не передбачена кримінальна відповідальність за незаконне проведення абортів, якщо це діяння спричинило такі наслідки як тривалий розлад здоров'я, безплідність або смерть потерпілої. Очевидно, литовський законодавець вважає, що такі наслідки свідчать не стільки про те, що особа поставлена в небезпечне становище, скільки про реальне нанесення шкоди життю чи здоров'ю жінки. Якщо ж порівнювати санкції, то слід дійти висновку, що не дивлячись на те, що в КК Литовської Республіки відповідальність встановлена за менш суспільно небезпечне діяння, карається воно більш суворо. В КК України лише в ч. 2 ст. 134 передбачене покарання у вигляді позбавлення волі.

Необхідно зауважити, що за діяння, передбачені в диспозиціях статей 142 КК Литовської Республіки та 134 КК України жінка, яка дає згоду на здійснення абортів не несе відповідальності взагалі. Законодавство більшості європейських країн дозволяє за бажанням жінки проводити цю операцію, але, наприклад, в Польщі вільне здійснення абортів є обмеженим, а переривання вагітності з порушенням встановлених правил тягне за собою дуже суворе покарання. Крім того, нещодавно польський парламент ухвалив у першому читанні законопроект, який передбачає повну заборону абортів без жодних винятків і встановлює кримінальну відповідальність для кожного, хто причетний до абортів.

У світі немає єдиного підходу до визначення морального та правового статусу абортів і законодавство кожної країни регулює дане питання по-різному. Литовська Республіка та Україна належать до країн, проведення абортів в яких є легальним, а відповідальність настає лише за проведення процедури з порушенням низки правил та вимог. Встановлення заборони на проведення легальних абортів може призвести до збільшення кількості незаконних абортів, що в свою чергу може спричинити більшу шкоду життю та здоров'ю жінки, яка зважилась на здійснення операції.

УДК 343.211

ОРЛОВСЬКА Наталія

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗАОХОЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ

Заохочення – одне з актуальних питань кримінально-правової науки і доктрини. Однак, хоча доречність заохочувальних норм у кримінальному законодавстві вже не викликає сумнівів, до сьогодні не сформовані загальні погляди на імперативність/диспозитивність заохочувальних норм, їх відношення до певного виду (видів) кримінально-правових приписів, функцій заохочення, його заходів (їх видів та форм) тощо.

Наш погляд, складовою дослідження кримінально-правового заохочення, яка залишається до сьогодні досить проблемною – його роль в процесі реформування системи кримінальної юстиції, зокрема, для запровадження відновного правосуддя.

Вбачається, що відновне правосуддя являє собою не лише особливу організацію та спрямування процесуальної діяльності, а й відповідну систему кримінально-правових приписів. Бо саме кримінальне право визначає юридичну підставу конфлікту (вид злочинної поведінки) та можливі види реакції на нього (зокрема, покарання, звільнення від кри-